

економіки України з найбільш важливими світовими тенденціями. Для створення сприятливого інвестиційного клімату, на наш погляд, необхідно дотримуватися наступних умов:

- створення стабільного політичного стану в країні;
- лібералізація зовнішньоторговельного режиму;
- надання надійного інформаційного забезпечення;
- удосконалення податкового законодавства;
- надання правових гарантій виконання договорів;
- скорочення вартості послуг інфраструктури (електроенергії, води, телекомунікації, транспортних доріг та ін.)

Список літератури

1. Худавердієва, В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України [Текст] / В. А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 62–71.

2. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

3. Шик, Л. М. Стан іноземного інвестування в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення [Текст] / Л. М. Шик // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 217 – 224.

4. Офіційний сайт МЗС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.mfa.gov.ua>>.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© О.І. Печенка, Н.Ф. Соболева, Я.Г. Ковальова, 2011.

УДК 336.145.2

Г.О. Сукрушева (*ХІФ УДУФМТ, Харків*)

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИДАТКАМИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Розглянуто питання розвитку системи управління видатками місцевого бюджету, визначено основні етапи та механізм упровадження новацій у бюджетний процес органів місцевого самоврядування.

Рассмотрен вопрос развития системы управления расходами местного бюджета, определены основные этапы и механизм внедрения новаций в бюджетный процесс органов местного самоуправления.

The question of development of control system by charges local budget is considered, certainly the basic stages and mechanism of introduction of innovations in the budgetary process of organs of local self-government.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливим етапом сьогодення є побудова оптимальної системи бюджетних видатків, оскільки від цього залежить ефективний розподіл коштів місцевих бюджетів. Однією з відмінностей бюджетної системи України від бюджетної системи західних країн, яка впливає на політику державних видатків, полягає у відсутності поетапного шляху її розвитку, тобто відсутній механізм запровадження заходів з реформування системи бюджетних видатків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на відсутність єдиного підходу до формування дієвого механізму у сфері видатків місцевого бюджету. Зокрема, Падалка В., Красноступ Н. і Крапивка В., Мацук З. і Хлівний В. аналізують формування й оптимізацію структури видатків місцевого бюджету за допомогою економетричних методів [5]. Павлюк К., Огонь Ц., Кульчицький М. і Перун З. вивчають питання вдосконалення організації виконання бюджетів за рахунок застосування програмно-цільового методу бюджетування [3; 4]. Зайчикова В., Кириленко О., Луніна І., Слухай С. досліджують питання формування регіональної фінансової політики та доходів місцевих бюджетів [2].

Мета та завдання статті полягають у дослідженні механізмів побудови оптимальної системи бюджетних видатків органів місцевого самоврядування на основі формування моделі розвитку місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні принципи, на яких будується сучасна бюджетна система України, були закладені в ході реформи 60-х рр. XIX ст., яка впроваджена під керівництвом В.А. Татарінова. Вона розв'язала чотири головні питання:

- 1) упровадження гласності при державному розписі доходів і видатків та інших важливих фінансових документів;
- 2) використання єдиних правил складання кошторисів і розписів, включення в них усіх видатків і доходів держави й відомств, скасування всіляких «нелегальних» джерел доходів, прихованих видатків;
- 3) реалізація організованої єдності касової справи;
- 4) установа фінансового контролю за первинними документами на всіх стадіях переміщення державних коштів.

Основні ідеї реформи, проведеної В.А. Татаріновим, є актуальними й дотепер. Більше того, порівняння історичного досвіду Російської імперії кінця XIX – початку XX ст. дозволяють зробити висновок про те, що основні цілі їх збігаються.

У колишньому СРСР стабільність бюджетної системи забезпечувалася твердою вертикаллю виконавчої влади, погодженою бюджетною політикою на всіх рівнях і монопольним державним представниц-

твом практично у всіх сферах економіки. Підприємницькі ризики держави й відсутність приватного сектору, що є основним джерелом невизначеностей, були мінімальними. Діяв принцип підвідомчості для платників і одержувачів бюджетних коштів.

Для характеристики процесу розвитку управління видатками бюджету за останні двадцять років автор розглянув визначення О.П. Кириленко про етапи розвитку місцевих бюджетів України [2] та Концепції про реформування місцевих бюджетів Розпорядження КМУ № 308 від 23.05.07 р., за допомогою яких можна агрегувати модель реформування місцевих бюджетів, як показано на рисунку, на основі визначення двох етапів розвитку бюджетної системи регіонального рівня. Перший етап можна охарактеризувати як етап управління витратами. Другий етап дає можливість формування бюджету на основі управління результатами.

Перший етап (1990 – 2006 рр.) – управління витратами. Законодавча регламентація бюджетних відносин, ухвалення Бюджетного кодексу. Створення дворівневої бюджетної системи. Перехід на казначейське обслуговування бюджетів. Бюджет формується за рахунок індексації незмінних видатків з детальною розбивкою їх за статтями бюджетної класифікації.

Другий етап (2007 – 2015 рр.) – передбачається подальше вдосконалення бюджетного та податкового законодавства з метою зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування у середньостроковій перспективі, що забезпечить цілісність, послідовність і стабільність державної фінансової політики у сфері місцевих фінансів, за допомогою впровадження програмно-цільового методу, який дасть можливість аналізувати й оцінювати одержані результати за окремими програмами та оцінити діяльність органів місцевого самоврядування в цілому по регіону.

Агреговану модель реформування місцевих бюджетів розроблено, зробивши наголос на видатках місцевих бюджетів на основі вищезгаданої Концепції реформування місцевих бюджетів та етапів розвитку місцевих фінансів.

У разі дотримання чітких бюджетних обмежень такий підхід забезпечує збалансованість бюджету й виконання його проекту. У той же час, очікувані результати бюджетних видатків не обґрунтовуються, а управління бюджетом зводиться, головним чином, до контролю відповідності фактичних і планових показників.

Стисло охарактеризуємо вплив цих реформ на процес планування й виконання видаткової частини бюджету.

Рисунок – Агрегована модель розвитку місцевих бюджетів

Прийняття Бюджетного кодексу в 2001 році визначило й започаткувало основні засади бюджетної системи України, стосовно видатків бюджету було впроваджено такі новації:

- запровадження єдиної термінології;
- чіткий розподіл видатків між бюджетами всіх рівнів;
- визначено напрями використання коштів бюджетів;
- визначення методів формування видаткової частини місцевих бюджетів.

Перехід на казначейську систему виконання бюджету – це одне з найважливіших досягнень бюджетної реформи. З 1918 р. у колишньому СРСР діяла банківська система виконання бюджетів. До функцій банків входили відкриття й ведення особових рахунків одержувачів коштів бюджету відповідного рівня, виконання бюджетів за доходами, їх перерозподіл між бюджетами, касове виконання бюджетів і складання відповідної звітності. Виконання бюджету за видатками при банківській системі здійснювалося через рахунки галузевих міністерств і відомств. Порівняльна характеристика банківської та казна-

чейської систем дозволяє виявити основні переваги останньої (таблиця).

Таблиця – Порівняння банківської та казначейської систем обліку виконання місцевого бюджету

Критерій порівняння	Банківська система	Казначейська система
Здатність держави контролювати обсяги надходження бюджетних коштів та напрями їх використання	Не здатна	Здатна
Оперативність процесу виконання бюджету	Оперативний процес	Неоперативний процес
Порушення строків виплати заробітної платні, пенсій та інших соціальних виплат	Мають місце порушення	Порушення практично не виникають
Наявність достовірних даних про доходи та видатки, їх збалансованість, що дозволяє визначити обсяги, необхідні для запозичення	Достовірні дані відсутні	Дані присутні у повному обсязі
Наявність попереднього контролю, який забезпечує своєчасне виявлення нецільового використання бюджетних коштів	Існує	Немає
Метод обліку потоків коштів, які формуються в процесі виконання бюджету	Дохідний та видатковий потоки обліковуються окремо на різних рахунках	Обидва потоки обліковуються на єдиному рахунку
Участь бюджетних установ у розрахунках з постачальниками та підрядниками	Розрахунки проводяться з особових рахунків бюджетних установ	Розрахунки проводяться з рахунків органів казначейства від імені бюджетних установ

Таким чином, уведення казначейської системи дозволило значно прискорити оперативність процесу виконання бюджету у видатковій частині, підвищити прозорість і ефективність керування бюджетними видатками.

Важливим напрямком реформування видатків місцевих бюджетів згідно з запропонованою моделлю є запровадження програмно-цільового методу у плануванні бюджету. Однак основним завданням програмно-цільового методу є формування бюджету (видатків) на середньостроковий період. Тому втілення в життя цієї ідеї необхідно розпочати з формування бюджету розвитку на основі програмно-цільового методу, що дасть можливість, з одного боку, опрацювати нову методiku формування і виконання бюджету, визначити недоліки цієї системи, на основі яких побудувати ефективний механізм програмно-цільового бюджетування.

Висновки. Побудова ефективного механізму витрачання коштів місцевого бюджету є актуальною проблемою, і перелічені заходи та впровадження моделі розвитку місцевих бюджетів допоможуть у вирішенні головного завдання – надання якісних суспільних послуг населенню регіонів України, адже саме через систему місцевих бюджетів, фінансується найбільше заходів соціального спрямування.

Список літератури

1. “Бюджетний кодекс України” від 21 червня 2001 р. № 2542-III // Відомості Верховної Ради України [Текст] : Закон України. – 2001. – № 37.
2. Кириленко, О. П. Етапи розвитку місцевих бюджетів України [Текст] / О. П. Кириленко // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 22–28.
3. Кульчицький, М. І. Формування та використання бюджету за програмно-цільовим методом [Текст] / М. І. Кульчицький, З. В. Перун // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 78–83.
4. Огонь, Ц. Г. Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм [Текст] / Ц. Г. Огонь // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 20–29.
5. Павлюк, К. В. Оцінка виконання бюджетних програм: результативні показники [Текст] / К. В. Павлюк // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 70–77.
6. Хлівний, В. К. Оптимізація структури видатків місцевих бюджетів (на прикладі Івано-Франківської області) [Текст] / В. К. Хлівний, З. А. Мацук // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С. 53–62.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Г.О. Сукрушева, 2011.